

1969 İZMİR ARKEOLOJİ MÜZESİ SOYGUNU VE KÜRESEL GÜVENLİK AÇIKLARI

Özhan BAKI

Cite this article as:

Bakı, Özhan. (2025). 1969 İzmir Arkeoloji Müzesi Soygunu Ve Küresel Güvenlik Açıkları. International University Museums Association Platform Journal of Cultural Heritage UNIMUSEUM, 8 (1) İstanbul, Türkiye, 38-49.

ABSTRACT

The 1969 Izmir Archaeological Museum Heist And Global Security Vulnerabilities

The heist of the Izmir Archaeology Museum, which took place with a murder in 1969, left a deep mark on Turkish museology and brought out the security deficiencies of our museums. However, this is not a problem unique to Turkey. At that time, similar museum heists took place abroad, and the stolen artifacts pointed to the existence of an international security problem. Antiquities smuggling increased in parallel with museum heists, and smuggled artifacts were illegally placed on international markets. This process revealed the existence of a global crisis in museum security and established a ground for the development of worldwide museum security protocols. The museum heists in 1969, especially the Izmir Archaeology Museum, attracted the attention of the public both in the Turkish and foreign press, and demonstrated a supportive attitude towards taking steps to protect cultural heritage. The 1969 Izmir theft was not only a national event but also an example of the need to address museum security on a global scale.

Keywords: museum heists, illicit trafficking of cultural property, antiquities smuggling, museology, art theft

Submitted : 14/02/2025

Accepted : 05/05/2025

Published online : 12/6/2025

Correspondence : Özhan Bakı

E-ISSN : 2651-3714

ORCID : 0000-0002-2923-3559

Giriş

Kültür varlıklarının yasa dışı ticareti geçmişten günümüze devam eden en önemli suç faaliyetleri arasında yer almaktadır. Özellikle kadim Anadolu topraklarımızın emsalsiz geçmişi, bu yasa dışı faaliyetler için adeta bir çekim merkezi olmuştur. Bu faaliyetler izinsiz kazılarla sınırlı kalmamış, bizzat müzelere yapılan saldırılarla konunun vahameti ön plana çıkmıştır. 1969 yılında İzmir Arkeoloji Müzesi'nde gerçekleşen bu olay, Türk müzeciliğinde derin izler bıraksa da genel kapsamda bir değişim yaratmamış; benzer olaylar ülkemiz dışında da yaşanmaya devam etmiştir. Türkiye'nin en önemli müzelerinden biri olan İzmir Arkeoloji Müzesi'nde bir ölümle sonuçlanan soygunun yurt dışına uzanan serüveni, konunun ne derece önemli olduğunu vurgulamış, müzelerdeki güvenlik önlemlerinde yaşanan küresel sıkıntıları gözler önüne sermiştir. Bu doğrultuda 1960'lı yıllar müze soygunlarının sıklık kazandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müze güvenliği yalnızca eserlerin korunmasını değil aynı zamanda bu eserlerin toplumun ortak mirası olarak geleceğe taşınmasını da amaçlayan bir disiplindir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Müzecilik Kılavuzu'na göre müzelerde güvenlik önlemleri; fiziksel engeller, elektronik gözetim sistemleri ve envanter takip süreçleri gibi birçok bileşenden oluşmaktadır (Müzecilik Kılavuzu, 2001). Ancak 1969 yılında İzmir Arkeoloji Müzesi soygununun gerçekleştiği dönemde bu standartların büyük bir kısmı henüz geliştirilmemişti. Dönemin müze güvenliği, ağırlıklı olarak bekçilere ve kilit sistemlerine dayanıyordu (Tarihi Eserler Müzede Bir Bekçi ve Bir Kilitli Korunuyordu, 1969, s. 1). Modern müzecilik anlayışında ise alarm sistemleri, kapalı devre kamera sistemleri ve envanter takip mekanizmaları gibi ilerleri teknolojik çözümler güvenliğin temel taşlarını oluşturmaktadır.

II. Dünya Savaşı'nın etkileri şüphesiz kültürel mirasa da yansımış durumdadır. Çöken ekonomiler ve yeniden yapılanma süreçleri, özellikle Avrupa ülkelerinde bazı bireyleri ve grupları yasa dışı faaliyetlere yöneltmiş, kültürel miras bilincini aşağılara çekmiştir. Savaş sonrası yaşanan kaotik süreçler müzeleri de şüphesiz etkilemiş; tarihi eserler ve ünlü resamlara ait tablolar kara para aklama başta olmak üzere birçok yasa dışı faaliyetler

için kullanılan araçlara dönüşmüştür. Bu durumun etkisi olarak organize suç örgütleri müzelere ve sanat galerilerine yönelmiştir. Yağmalanan eserlerin savaş sonrası karaborsada yer alması olayın ciddiyetini gözler önüne sermiş ve eserlerin yasadışı trafiğinin genişlemesine neden olmuştur (HSI, 2023). Ayrıca sanat eserlerine sahip olma isteği maddi gücü de beraberinde getirdiği için büyük müzayede evleri aracılığı ile koleksiyon piyasasında dolaşımını arttırmış ve değer algısını da yükseltmiştir (Tekkök Karaöz, 2022, s. 57).

1969 İzmir Arkeoloji Müzesi soygunundan yola çıkarak sadece Türkiye'deki müzelerin güvenlik sorunu yaşadığını savunmak büyük bir yanıltır. Arşivleri incelediğimizde 1969 senesinde dünyadaki birçok müzede soygunların yaşandığı görülmektedir. Peki, bu olayın etkisi bir şeyleri değiştirdi mi? Türk basınında, Avrupa müzelerinin güvenlik sistemlerinin Türkiye'den daha iyi olduğu yönündeki vurgular gerçeği yansıtmıyor muydu?

Amaç: Bu makale, 1969 yılında gerçekleşen İzmir Arkeoloji Müzesi soygununun detaylarını inceleyerek, ülkemizde kültürel mirasın güvenliği açısından yarattığı etkileri değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Soygunun, dönemin güvenlik önlemleri, müze yönetim süreçleri ve uluslararası kaçakçılık ağlarıyla ilişkisi ele alınarak, Türkiye müzeciliğinde benzer olayların önlenmesi adına çıkarılabilecek derslerin üzerinde durulacaktır.

Kapsam: Çalışmada soygunun detayları, failer, çalınan eserler ve olay sonrasında yürütülen soruşturmaya kısaca değinilmiştir. Ayrıca dönemin basınında yer alan haberler doğrultusunda yetkililerin açıklamaları da değerlendirilmiştir. Ancak hukuki süreçlerin detaylı analizine ve failerin kişisel geçmişlerine dair kapsamlı bir inceleme çalışmanın dışında bırakılmıştır.

Yöntem: Çalışma, dönemin kısıtlı kaynakları nedeniyle ağırlıklı olarak Milliyet ve Cumhuriyet Gazeteleri'nin arşivleri üzerinden yürütülen kaynak çalışmasına dayanmaktadır. Yabancı basın organlarında yer alan haberler de incelenerek uluslararası yansımalar da incelenmiştir. Ayrıca akademik dergilerde yer alan makalelerden de yararlanılarak konuya daha geniş bir perspektiften bakılmıştır.

1. 1969 İzmir Arkeoloji Müzesi Soygunu

25 Temmuz 1969 tarihinde gazetelerin manşetinde

Apollo 11'in Dünya'ya dönüş haberi dışında ilgi çekici bir haber daha yer alır. Bu haber, cinayetle sonuçlanan İzmir Arkeoloji Müzesi soygunudur. "İzmir Arkeoloji Müzesi Soyuldu" ve "Büyük Soygun" başlıklarıyla manşetlerde yer alan haberdeki en önemli detay, 62 yaşındaki müze bekçisi İsmail Altıntaş'ın öldürülmesidir (Büyük Soygun, 1969, s. 1,11). 24 Temmuz sabaha karşı müzeye girmek isteyen üç kişi, müze bekçisinin bıçaklı savunmasıyla karşılaşmış; yaşanan arbedede 62 yaşındaki müze bekçisinin ağzına mendil sokularak elleri ve ayakları bağlanmış (İzmir Arkeoloji Müzesi Soyuldu, 1969, s. 1,7). Hırsızlar bununla da yetinmeyip, Roma Dönemi'ne ait bir heykeli bekçinin kafasında kırarak ölümüne neden olmuştur. Bekçi İsmail Altıntaş'ı öldüren hırsızlar müzeden Roma, Bizans ve Hitit dönemlerine ait 118 parça tarihi eseri çalmıştır (Büyük Soygun, 1969, s. 1,11). Altından yapılmış alınlık süsleri, altın bilezikler, gerdanlıklar, Eros kabartmalı altın küpeler, kitabeler, mühürler, kolyeler, gümüş ve altın işlemeli kaşıklar, altın paralar olarak belirtilen 118 parça tarihi eserin, müze koleksiyonunun en değerli parçaları olduğu belirtilmiştir (İzmir Arkeoloji Müzesi Soyuldu, 1969, s. 11). Olay sonrasında havalimanları ve liman kapıları tutulmuş ve INTERPOL'e bilgi verilmiştir. Uzun süren soruşturmalar neticesinde 2 Ağustos 1969 günü müze soygununda yer alan Alman soyguncu Maximilian Kroneder, İstanbul Kireçburnu'nda yakalanmış ve çalınan eserler ele geçirilmiştir. Ele geçirilen eserler sayılmış, çalınan eser sayısı ilk açıklamalarda 118 olarak belirtildi bildirilen rakamdan daha fazla eserin çalındığı anlaşılmıştır (Soygunun Sonu, 1969, s. 1,7). Soygunda yer alan diğer iki kişi için arama çalışmaları bir süre daha devam etmiştir.

Alman kaçakçı yapılan sorgulamalarda yeni bilgiler paylaşmış, soygun sonrasında önce özel araçlarıyla Edirne'ye, buradan Almanya'ya son olarak Avusturya'ya gittiklerini belirtmiştir. Soygunda kendisine yardımcı olduğunu söyleyen İhsan Arsel'in ise çalınan tarihi eserlerden bazılarını Paris'e taşıdığını ve burada bir müzeye sattığını da eklemiştir. Alman kaçakçı bu süreçte kendisine hiçbir ödeme yapılmadığını, İhsan Arsel'in profesyonel bir kaçakçı olduğunu ve kendisini de kandırdığını itiraf etmiştir (Soyguncunun ortakları henüz bulunamadı, 1969, s. 1,7).

Figür 1: 25 Temmuz 1969 tarihli Milliyet Gazetesi manşetinde yer alan İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu haberi. (Milliyet Gazetesi Arşivleri)

Yapılan araştırmalarda soygunun uluslararası bir şebeke ile bağlantılı olduğu iddia edilmiş ve hareket noktasının Viyana'ya kadar ulaştığı belirtilmiştir (Güler, 1969, s. 1,7). Bir süre sonra soygunda yer aldığı iddia edilen İhsan Arsel Ankara'da, Yugoslav uyruklu Sava Bagaviç ise Belgrad'da yakalanmıştır. Dönemin Belgrad Savcısı Dusko Kovaçević, Sava Bogoviç'in Türkiye'ye teslim edilmeyeceğini, kendisinin Türk polisinin paylaşacağı tahkikat dosyasına göre Belgrad'ta Yugoslav kanunlarına göre yargılanacağını açıklamıştır (Müze Soyguncusu Sava Belgrad'ta Yakalandı, 1969, s. 7). Gün geçtikçe etkisini kaybeden olayla ilgili gelişmeler zaman zaman gazetelerde yer almaya devam etmiş, İhsan Arsel ve Maximilian Kroneder tutuklanmış, Sava Bogoviç ise Belgrad'ta tutuklanarak cezaevine konulmuştur (İzmir'deki müze soygunu faillerinden Yugoslav sekiz yıla hüküm giydi, 1971, s. 7).

Cinayetle sonuçlanan soygunun bu kadar kolay bir şekilde gerçekleşmesi İzmir Arkeoloji Müzesi'nin güvenlik önlemlerinin o dönem yetersiz olduğunu, çalınan eserlerin yurtdışına çıkarılması da soygunun yerel düzeyde sınırlı kalmadığını, kültür ve

tabiat varlıklarının yasa dışı ticaretinin profesyonel bir ağ ile yürütüldüğünü göstermektedir. Maximilian Kroneder'in çalınan eserlerin önce Almanya'ya sonra bazı eserlerin Paris'e getirildiğini söylemesi de kişilerin eserleri güvence altına alarak yüksek fiyat elde edebilecekleri pazarları araştırdığına işaret etmektedir. Eser trafiği düşünüldüğünde, 1969 yılında Doğu ve Batı Almanya arasındaki sınır kontrollerinin çok sıkı olması; ancak diğer ülkelere geçiş sınırlarının nispeten daha rahat olması, çalınan eserlerin trafiğinin bilinçli bir şekilde yönlendirildiğini akla getirmektedir. Ayrıca o dönem içerisinde Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili 1970 UNESCO Sözleşmesi'nin olmayışı da eserlerin yurtdışındaki hareketini kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla 1969 İzmir Arkeoloji Müzesi soygununu sadece Türkiye ile sınırlı tutmamak, uluslararası bir düzlemde etki doğurduğunu belirtmek daha doğru olacaktır.

Figür 1.1: 25 Temmuz 1969 tarihli Cumhuriyet Gazetesi manşetinde yer alan İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu haberi. (Cumhuriyet Gazetesi Arşivleri)

1.1. Soygunun Etkisi: 1969 Yılında Türkiye Müzelerinde Alınan Önlemler

Günümüzde müze güvenlik protokolleri kapalı devre kamera sistemleri, dijital envanter yönetimi, alarm sistemleri ve özel güvenlik personeli gibi unsurları içermektedir. Ancak 1969 yılı öncesinde Türkiye'deki müzelerin büyük bir kısmında bu tür teknolojik güvenlik sistemleri yaygın değildi. Müze giriş-çıkışları bekçiler tarafından kontrol ediliyor, eserlerin korunması için kilit ve mühür sistemleri kullanılıyordu. Nitekim dönemin gazetelerinde yer alan haberlere göre, İzmir Arkeoloji Müzesi'nde soygun sırasında da herhangi bir alarm sisteminin bulunmadığı belirtilmiştir (Müzede Alarm Tertibatı Yokmuş, 1969, s. 11). İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu, bu güvenlik eksikliklerinin en somut örneklerinden biri olmuştur.

Yaşanan olay ülkemizdeki diğer müzelerde paniğe yol açmış, modern güvenlik sistemlerinden oldukça uzak olan önlemlerin sistemsizliği ve yetersizliği sonraki yıllarda gerçekleşecek müze soygunlarının adeta habercisi olmuştur. İzmir Arkeoloji Müzesi'nde bekçi sayısı soygun sonrası 2'ye çıkartılmıştır. Aydın Müzesi Müdürü yaptığı bir açıklamada, müze koleksiyonunda bulunan taşınması kolay mermer heykellerin geceleri saçıtan yapılmış sandıklarda saklandığını, tarihi mücevherlerin ise Ziraat Bankası'ndan kiralanan kasalarda muhafaza edildiğini açıklamıştır. Selçuk Müzesi Müdürü ise müze pencerelerine demir parmaklıkların eklendiğini ve müzenin korunması için kurt köpeklerinin alındığını belirtmiştir.1 Manisa Müze Müdürü'nün açıklamalarına göre, güvenlik önlemleri kapsamında bekçi sayısının artırıldığı ve bekçilere 'judo dersleri' verilmeye başlandığı ifade edilmiştir. Tarihi mücevherler ise geceleri demir kasalara konulmuştur. Bergama Müzesi Müdürü müzede alarm sisteminin kurulması yönünde yetkililere bilgi verdiğini ve müzenin geceleri polisle korunacağını söylemiştir. Dönemin Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, müzelere yönelik hırsızlıkların ve tarihi eser kaçakçılığının engellenmesi adına mevcut imkanlar dahilinde her türlü tedbiri aldıklarını belirtmiş, gece bekçilerinin yanlarında silah bulundurmaları için valiliklere bilgi verildiği-

1, İlgili kaynaktaki müzenin ismi 'Selçuk Müzesi' olarak geçmektedir. Ancak T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın güncel müze listesinde bu isimde bir müze bulunmamaktadır. Büyük olasılıkla burada bahsedilen müze, günümüzde 'Efes Müzesi' olarak adlandırılan müzedir.

ni ve güvenlik personeli sayısının artırılması için çalışmalar yapıldığını açıklamıştır. Bu önlemler alınırken İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde de güvenlik tedbirlerinin kontrol edilmesi amacıyla tatbikat yapılmıştır. Müzenin ziyaretçilerle dolu olduğu bir anda müze müdürü Necati Dolunay'ın önderliğinde yapılan tatbikat başarıyla sonuçlanmış; ancak alarm sistemlerinin yetersiz olduğu da dikkatleri çekmiştir. Paylaşılan bir başka bilgede ise İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin gündüz 35, geceleri ise 10 bekçi tarafından korunduğu belirtilmiştir. Ayrıca o yıllarda kullanılan alarm sistemlerinin diğer ülkelerdeki uygulamalara kıyasla yetersiz ve farklı olduğu da yapılan değerlendirmelerden anlaşılmaktadır. Tüm bu açıklamalar ve bulgular Cumhuriyet Gazetesi'nin 1969 tarihli 'Müzelerde Tedbirler Arttırıldı' başlıklı haberinde detaylandırılmıştır. (Müzelerde tedbirler arttırıldı, 1969, s. 1,7). İzmir Enternasyonal Fuarı boyunca İzmir Arkeoloji Müzesi'nin sivil bir polis ekibi tarafından korunacak olması da o dönem içerisinde alınan tedbirler arasında yer almaktadır (Müzeyi fuar süresince sivil polis koruyacak, 1969, s. 1,7). Dönemin koşulları düşünüldüğünde, soygun sonrası müzelerimizde alınan güvenlik önlemlerinin yetersiz ve sürdürülebilirlikten uzak bir yaklaşımı yansıttığı görülmektedir. Sonraki yıllarda gerçekleşen müze soygunları, teknolojik sistemlerden uzak ve kısıtlı olan bu önlemlerin güvenlik açısından yetersiz olduğunu kanıtlar niteliktedir. Müze bekçilerine judo dersleri verilmesi gibi yöntemler, güvenlik sorununu sadece "fiziksel müdahale" ile sınırlı tutmuş, bütünsel güvenlik anlayışından uzak yaklaşımları ortaya çıkarmıştır. Bu olay, o dönem Türkiye'deki müze güvenlik standartlarının eksikliği bağlamında değerlendirilmiş ve yurtdışındaki müzelerle kıyaslanmıştır. (Biselman, 1969, s. 2). Ancak ilgili yıllarda yurt dışında da birçok müzede benzer hadiselerin yaşandığı bilinmektedir.

2. Uluslararası Perspektif: 1969 Yılında Dünya-da Yaşanan Müze Soygunları

İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu sonrası, yurtdışındaki müzelerde güvenlik önlemlerinin Türkiye'ye kıyasla daha gelişmiş olduğu belirtilse de bu dönemde yurt dışındaki müze soygunlarının sıklığı, sorunun yalnızca güvenlik önlemleriyle sınırlı olmadığını göstermektedir (Güresin, 1969, s. 1).

Figür 2: Hartlepool Northern Daily Mail Gazetesi'nde 26 Mart 1969 tarihinde 1. sayfasında yayınlanan Sir John Soane Müzesi soygunu haberi. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk>

Ocak 1969 Singer Müzesi Soygunu – Hollanda: \$69.500 değerinde olduğu belirtilen, Flaman sanatçı Peter Paul Rubens'e ait bir tablo müzeden çalınmıştır (Stolen from museum, 1969, s. 1).

Şubat 1969 Rowley' House Müzesi Soygunu - İngiltere: Gerçekleşen soygunda bazı röliklerin ve tarihi eserin çalındığı açıklanmıştır (Relics stolen, 1969, s. 2).

Şubat 1969 Cumberland House Sanat Müzesi Soygunu İngiltere: Cumberland House Sanat Müzesi'nde yaşanan soygunda £100.000 değerindeki üç tablo çalınmıştır. Polisler çalınan üç tablo arasında en değerli olanların Rembrandt'a ait "Portrait of An Old Man Wearing Black" ve Corot'a ait "Aux Sortie de la Riviere " isimli tabloların olduğunu açıklamıştır (Rembrandt in £100,000 art museum theft, 1969, s. 29).

Şubat 1969 Inverness Müzesi Soygunu – İskoçya: £500 değerinde kilitli vitrinde sergilenen 9 inç yüksekliğindeki 1758 senesine ait som altın bir kupa, müzeden sabah saat 9 civarında çalınmıştır. Yayımlanan haberde, Inverness Polis Teşkilatı'nın kupanın ele geçirilmesine yönelik kendilerine verilecek her türlü bilgi için minnettar olacaklarını ifade etmeleri kamuoyunun desteğini almak adına dikkat çekicidir (Museum theft: gold cup stolen, 1969, s. 3).

Mart 1969 Birmingham Sanat Galerisi ve Müzesi – İngiltere: Müzeye giren hırsızların Anthony Sandys'e ait 21 eskizi çaldığı anlaşılmıştır (Museum to tighten security, 1969, s. 31).

Mart 1969 Sir John Soane Müzesi Soygunu – İngiltere: £150.000 - £200.000 arasında değer biçilen Watteau'ya ait "Les Noces" isimli yağlıboya tablosu çalınmıştır. Müzeye giren hırsızlar müzedeki görevlilerin silah zoruyla kasaları açmasını sağlamış ve sanat eserini çalarak kayıplara karışmıştır. Yapılan incelemede tablo dışında 19.yy'a ait bir İngiliz çakmaklı tüfeğin de çalındığı anlaşılmıştır (Gems, painting stolen in £350,000 raids, 1969, s. 1).

Nisan 1969 Jenny Wade Müzesi – Amerika: Hafta sonu gerçekleşen soygunda hırsızlar müze vitrininden \$500 üzerindeki eserleri çalmıştır. Çalınan eserler arasında üç adet barut boynuzu, bıçaklar, kaşıklar, kemer tokaları ve mermiler bulunmaktadır (Museum Robbed Of \$500 In Souvenirs, 1969, s. 1).

Nisan 1969 Sarota Haç Müzesi Soygunu – Amerika: Müzeye arka kapıdan giren hırsızlar sergilenen tabloları, dünyanın birçok yerinden toplanan som altın haçları ve diğer dini temalı mücevherleri çalmıştır (Biblical paintings, religious jewelry stolen at museum, 1969, s. 8).

Temmuz 1969 Heidegg Kalesi Soygunu – İsviçre: Müze olarak hizmet veren Heidegg Kalesi'ne giren hırsızların CHF 87,500 değerindeki sanat eserlerini çaldığı tespit edilmiştir. Çalınan eserler arasında 17. , 18. ve 19. yy.'a ait sekiz av bıçağı, el yazmaları ve birçok tarihi belge yer almaktadır. Haberde sanatseverlerin soygunla ilgili herhangi bir bilgi edinmeleri halinde edindikleri bilgileri müzeye ve polise iletmeleri istenmiştir (Château cambriolé dans le canton de Lucerne , 1969, s. 6).

Ağustos 1969 King's Own Scottish Borderers Regimental Museum (KOSB Müzesi) Soygunu - İskoçya: Bir Rus hançerini ve bir Alman miğferini çalan iki hırsızın eşkali yayımlanmıştır (Museum theft, 1969, s. 5).

Eylül 1969 Pennsylvania Üniversitesi Müzesi Soygunu – Amerika: Müzenin ikinci katında yer alan Roma Galerisi'ndeki 6x3 fitlik bir vitrinin etrafındaki kalıp sökülerek 13 adet Roma Dönemi'ne ait altın sikke çalınmıştır (Coins are stolen, 1969, s. 23).

Ekim 1969 Güneybatı Amerikan Yerlileri Müzesi Soygunu – Amerika: Cam vitrinlerin kırılması sonucu gerçekleştirilen soygunda, değeri \$50.000'den fazla olan bizon cüppesi, boncuklar, deri kıyafetler, antika tabancalar, mücevherler, zehirli oklar ve bir miktar gümüş çalınmıştır (Indian artifacts stolen by thieves, 1969, s. 6).

İlgili yıllarda gerçekleşen tüm müze soygunlarını kapsamlı şekilde ele almak mümkün olmasa da incelenen vakalar güvenlik açıklarının yalnızca Türkiye'ye özgü olmadığını ve küresel ölçekte benzer sorunların yaşandığını göstermektedir. Bu soygunların ortak yönlerinden biri yurtdışındaki müzelerde güvenlik altyapılarının yetersiz olması ve güvenliğin büyük ölçüde bekçilerle sağlanmasıdır (Museum tightens its security after raid, 1969, s. 16). Gerçekleşen soygunlarda yurtdışındaki müzelerde sanat eserleri ve yüksek ekonomik değere sahip tablolar ön plandayken, Türkiye'de taşınabilir arkeolojik eserler ve tarihi objeler öne çıkmaktadır. Avrupa'daki büyük ölçekli müze soygunlarında ünlü ressamların tablolarının çalınması yaygınken, Amerika ve İskoçya gibi bölgelerde altından yapılmış eserler, dini eserler ve askeri objeler hedef alınmıştır. Bu farklılık, yasadışı sanat piyasasında farklı alanlarda faaliyet gösteren suç ağlarının varlığına işaret etmektedir.

Soygun yöntemleri açısından bakıldığında, Avrupa'daki büyük soygunlarda silahlı baskınların görüldüğü, Amerika'daki müze soygunlarında ise cam vitrinlerin kırılması veya güvenlik zafiyetlerinden faydalanma yöntemlerinin öne çıktığı görülmektedir. İzmir Arkeoloji Müzesi'nde gerçekleşen soygunda ise olay gece saatlerde bekçinin etkisiz hale getirilmesi sonucu gerçekleşmiştir. Bu veriler, müze güvenliğinin yalnızca bekçilere ve fiziksel engellere dayalı sistemlerle sağlanmasının kritik bir güvenlik eksikliği olduğunu ve elektronik güvenlik sistemlerinin zorunlu hale gelmesi gerektiğini göstermektedir.

3. 1969 İzmir Arkeoloji Müzesi Soygununun Küresel Bağlamda Değerlendirilmesi:

Avrupa'daki müze soygunlarında çalınan tablolar ile Türkiye'deki müze soygunlarında hedef alınan eserler arasındaki fark, yasadışı sanat piyasasında faaliyet gösteren suç ağlarının bölgesel eğilimlerine işaret etmektedir. 1960'lı yıllarda müzelerde modern güvenlik sistemlerinin olmaması, müze

personellerinin yetersiz olması, eserlerin koruma yöntemlerindeki eksiklikler ve envanterlerle ilgili süreçler müzelere yönelik soygunların artmasına neden olmuştur (Museum tightens its security after raid, 1969). Hem ülkemizde hem de dünyada yaşanan hadiselerle rağmen eserlerin korunması adına yeterli bütçelerin ayrılmaması, güvenliğin sadece fiziksel engellerle sınırlı tutulması, personel eğitimine olan bakış açısındaki eksiklikler ve yasaların yetersiz olmasına rağmen bir değişikliğe gidilmemesi, kültürel mirasa olan yaklaşımın söz konusu olan dönemde daha farklı olduğunu göstermektedir. Nitekim bu dönemde Türkiye'deki müzelerin güvenlik stratejilerinin yetersiz olduğu çeşitli kaynaklarda da vurgulanmıştır. İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu sonrasında yapılan değerlendirmelerde müzenin yalnızca sadece bir kilitle ve 62 yaşındaki bir bekçiyle korunduğu belirtilmiş, dünya müzelerinde yaygın olarak kullanılan alarm sistemlerinin Türkiye'deki müzelerde olmadığı, haberleşme için telsiz sistemlerinin kullanılmadığı ve bu nedenle güvenlik açıklarının büyük ölçüde arttığı ifade edilmiştir (Tarihi Eserler Müzede Bir Bekçi ve Bir Kilitte Korunuyordu, 1969, s. 1). UNESCO tarafından ilk olarak 1959 yılında Fransızca yayımlanan ve 1963 yılında Türkçeye çevrilen Müzelerin Teşkilatlanması: Pratik Öğütler adlı kaynakta, müzelerde hırsızlığa karşı korunma sağlamak için alarm sistemlerinin, haberleşme ağlarının ve acil durum sinyal mekanizmalarının önemine dikkat çekilmiştir (Malajoli, 1963, s. 192,193). Ayrıca Müze bekçilerinin disipline alışkın, dikkatli ve güvenilir kişiler arasından özenle seçilmesi gerektiği vurgulanmış; bu doğrultuda özellikle eski astsubaylar veya emekli polis memurlarının görevlendirilmesi önerilmiştir (Douglas, 1963, s. 92). 1963 yılında müzelerde alınması gereken güvenlik önlemleri açıkça belirtilmiş olmasına rağmen 1969 İzmir Arkeoloji Müzesi soygununda müzede hiçbir alarm sisteminin bulunmaması ve güvenlik personeli olarak ileri yaşta bir bekçinin görev yapması güvenlik eksikliklerini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu açıdan baktığımızda 1960'lı yıllar Türkiye müzeciliği için her anlamda zorlu yıllar arasındadır.

Batı Avrupa'da müze soygunlarında en çok çalınan eserler, sanatsal değeri yüksek olan ünlü ressamların tablolarıdır. Bunun nedeni tabloların maddi değeri dışında o dönemde bugünde olduğu gibi

sanat eserlerine karşı talebin yüksek olmasıdır. Ünlü ressamalara ait tabloların hızlı kar elde etmek amaçlı, yasa dışı faaliyetlerde günümüzde olduğu gibi teminat olarak kullanıldığı ve bu nedenle sanat eserlerinin suç ekonomisinde önemli bir değer aracı haline geldiği görülmektedir (Erbay M. , 2005). Örneğin Nisan 1969'da aralarında Picasso'nun da bir tablosunun yer aldığı hırsızlık olayında, £300.000 değerinde 25 tablo çalınmış ve fidye mesajları aracılığıyla resimlerin iadesi için pazarlık süreci yürütülmüştür (Art theft: ransom demand reported, 1969, s. 1). Dolayısıyla tablolar, sanatın ötesinde yasa dışı ticarete yüksek getirili araçlara dönüşmüştür. Ünlü isimlere ait tabloların tanınırlığının yüksek olması bir açıdan eser kaçakçılığı trafiğini yavaşlatırken diğer arkeolojik eserlerin hareketi tablolara göre daha hızlıdır. Müzelerde hırsızlık riski en yüksek eserler, taşınabilir küçük objelerdir. Tek bir kişi tarafından taşınabilen nesneler (sikkeler, takılar, küçük heykeller) büyük ölçekli eserlere kıyasla daha fazla çalınma riski taşımaktadır. Daha büyük ölçekli eserlerin taşınması ve kaçırılması, bireysel hırsızlık girişimlerinin ötesinde, koordineli ve organize suç gruplarının devreye girmesiyle gerçekleştirilmektedir (Πανταζή, 2023, s. 100). İzmir Arkeoloji Müzesi'nden kaçırılan eserler incelendiğinde soygunun taşınabilir küçük boyutlu kültürel varlıkları hedef aldığı ve bu eserlerin uluslararası kaçakçılık ağlarına dahil edildiği görülmektedir.

1960'lı yıllarda müzelerin envanterlerindeki eksikliklerin ve kazı alanlarında ortaya çıkarılan eserlerin sistematik olarak kayıt altına alınmamasının, müze ve kazı alanlarına yönelik saldırıları kolaylaştırdığı ve çalınan eserlerin el değiştirmeye süreçlerini hızlandırdığı düşünülebilir. Nitekim yıllar sonra, 1971 yılında bile kültürel varlıkların özgün biçim ve motiflerinin belirlenebilmesi adına sistemli bir envanter çalışmasına duyulan ihtiyaç vurgulanarak bu alandaki yetersizlikler gündeme getirilmiştir (Tör, 1971, s. 2) . Bu eksiklikler, müzelerde çalınan eserlerin izlenmesini zorlaştırmış ve kaçırılan eserlerin hızla yurt dışına çıkarılmasını kolaylaştırmıştır. 1969 İzmir Arkeoloji Müzesi soygununda çalınan eserlerin doğrudan yurt dışına götürülmesi de konunun uluslararası bir suç ağıyla bağlantılı olabileceğine işaret etmektedir. Gerçekleşen bu soygunda çalınan eserler bir araçla karayolu kullanılarak yurt dışına çıkarılsa da

ilgili yıllarda Türkiye’de farklı yöntemlerde kullanılmıştır. Örneğin denizaltı kaçakçılığı, özellikle Bodrum ve Antalya gibi kıyı bölgelerinde yapılan yasadışı kazı ve taşımacılıkla sıkça ilişkilendirilmiştir (Duru, 1969, s. 7). Denizaltı kaçakçılığı ve kara yolu kaçakçılığı gibi farklı yöntemlerin paralel olarak yürütüldüğü bir ortamda çalınan eserlerin kaçırılma ve el değiştirme süreçleri hızlanmış ve çeşitlenmiştir. Bu doğrultuda soygun sonrasında yetkililer tarafından yapılan bir açıklamada Lizbon, Paris, Londra, Brüksel ve New York gibi şehirlerde başka ülkelerden kaçırılmış tarihi eserlere yönelik geniş bir piyasanın varlığından bahsedilmesi, çalınan eserlerin uluslararası pazarda nasıl işlem gördüğü konusunda dikkate değer bir bilgidir. (Müze Soyguncusu Alman İstanbul’da Yakalandı, 1969, s. 3).

4. Basının Etkisi: Türkiye Ve Yabancı Medyada Müze Soygunlarının Ele Alınışı

1969 İzmir Arkeoloji Müzesi Soygununun gelişmeleri hemen hemen her gün basında yer alırken konuyla ilgili eleştirilerin de o dönemde arttığı görülmektedir. Soygun sonrasında İzmir Arkeoloji Müzesi Müdürü Hakkı Gültekin basına yaptığı bir açıklamada, müze soygununu bekçinin hatasına bağlamış ve bekçinin müzeyi mesai saatinden önce açtığını belirtmiştir (Büyük Soygun, 1969, s. 1,11). Bu sırada İstanbul Tıp Tarihi Profesörü Süheyl Ünver’de müzelerimizdeki güvenlik önlemlerinin yetersiz olduğunu söylemiş, Avrupa’da birçok ülkede Türkiye’den kaçırılan eserlerin bulunduğunu belirterek genel kapsamda basın aracılığıyla kültür ve tabiat varlıklarının yasadışı ticaretine dikkatleri çekmiştir (İzmir Arkeoloji Müzesi, 1969, s. 4). İsmi verilmeyen bazı Türk arkeologlar ise eser kaçakçılığının önlenmesinin kolay olduğunu, arkeolojik kazılarda yabancı arkeologlara görev verilmemesi gerektiğini, kazıların Türk arkeologlar tarafından yürütülmesinin kaçakçılığa karşı bir önlem olacağını belirtmiştir. Buradaki en önemli detay, 2 Temmuz 1951 tarihli ve 5805 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanunu’nun yetersiz bulunmasıdır. Bu bağlamda, yeni bir kanun hazırlanması gerektiğine dair çeşitli görüşler öne sürülmüştür (Çetinkaya, 1969, s. 5).

İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu, dönemin köşe yazarlarında geniş yankı bulmuş ve özellikle 62

yaşındaki İsmail Altıntaş’ın müze bekçisi olarak istihdam edilmesi yoğun eleştirilere neden olmuştur. Topkapı Sarayı Müzesi’nin yalnızca 6 polisle korunmasının yetersizliğine değinilmiş, yaşlı kişilerin müze bekçisi olarak görevlendirilmesi ele alınmış ve Avrupa’daki müzelerin güvenlik önlemleri ile Türkiye’deki müzelerin güvenlik önlemleri kıyaslanarak o dönemde müzelerin bağlı olduğu Milli Eğitim Bakanlığı da bu yaşananlardan dolayı sert bir şekilde eleştirilmiştir (Bisalman, 1969, s. 2).

Yaşanan olumsuz gelişmeler basında yasaların eksik kaldığına yönelik bilgilerin paylaşılmasına zemin hazırlamıştır. İddialara göre o yıllarda yürürlükte olan 1906 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi’nin yetersizliği nedeniyle yeni bir kanun tasarısı hazırlanarak meclise sunulmuş; ancak tasarı komisyon da bile görüşülmeden kadük olmuştur. Burada öne çıkan detay Turizm Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı Müzeler ve Eski Eserler Genel Müdürlüğü arasındaki görüş farkıdır. 1969’lu yıllarda, iddialara göre Turizm Bakanlığı, Türkiye’ye gelen yabancı turistlerin küçük ölçekli eserleri yurt dışına çıkarmalarına göz yumulabileceğini savunurken; bu yaklaşıma Müzeler Genel Müdürlüğü karşı çıkmaktadır (Duru, 1969, s. 1,7). CHP Denizli milletvekili Hüseyin Atmaca’da yaşanan soygunun ve eserlerin yurtdışına kaçırılmasında Milli Eğitim Bakanı’nın sorumlu olduğunu söyleyerek, Milli Eğitim Bakanının yaklaşımını “yağmurdan sonra şemsiye kullanmak” olarak tabir etmiştir. Ayrıca Atmaca, kültür ve tabiat varlıklarının yasadışı ticaretinin, anayasanın 65. Maddesine aykırı olarak kurulduğunu belirttiği Amerikan Posta Teşkilatının kaldırılmaması durumunda sona ermeyeceğini açıklamıştır. (Savcı, müze soygunu için konuştu: İş Allaha kaldı!..., 1969, s. 4). ABD’de resmi posta hizmetlerini yürüten Posta Teşkilatı, uluslararası taşımacılık faaliyetleri nedeniyle kaçakçılık süreçlerinde kullanıldığı iddialarıyla zaman zaman gündeme gelmiştir. 1960’lı yıllarda birçok ülkeden kaçırılan tarihi eserlerin posta yoluyla ABD ve Avrupa’daki şubelerine gönderildiği ve buralarda satışa sunulduğu öne sürülmüştür (Çetinkaya, 1969, s. 5). Bu konu Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde de tartışılmıştır. Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu’nun kültür ve tabiat varlıklarının yasadışı ticaretine yönelik meclis araştırması talebi görüşülürken, Türkiye İşçi Partisi Milletvekili Yusuf Ziya Bahadınlı, bazı diplomatik pasaport sa-

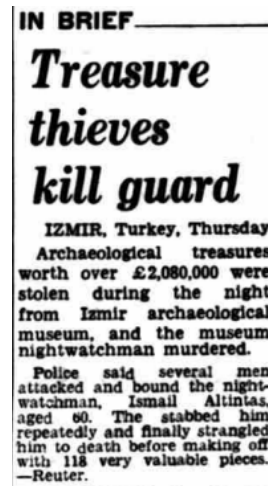
Figür 3: Belfast News-Letter Gazetesi'nin 25.07.1969 tarihli sayısının 5. sayfasında yer alan İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu haberi. (Belfast News-Letter Gazetesi Arşivleri)

hibi kişilerin Türkiye'deki tarihi eserleri Amerikan Posta Teşkilatı aracılığıyla yurt dışına çıkardığını ifade etmiştir (Tarihi Eser Kaçakçılığı Meclis'te Görüşüldü, 1968, s. 3).

1969 İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu haberleri Türk basınıyla sınırlı kalmamış yabancı basında da yer almıştır. Belfast News-Letter Gazetesi'nin 5. sayfasında yer alan haberde İzmir Arkeoloji Müzesi'nden £2000.000 değerindeki 118 parça hazinenin çalındığı ve 60 yaşındaki müze bekçisinin öldürüldüğü bilgisi paylaşılmıştır. Türk basınında yer almayan detay ise çalınan en önemli eserlerden birinin bir Hitit Vazosu olduğu vurgusudur (Treasures are stolen, 1969, s. 5).

Bir başka gazete ise "Hırsızlar Güvenlik Görevli-

sini Öldürdü" başlığını kullanarak olaydan kısaca bahsetmiş; ancak içerik olarak cinayeti ön plana çıkarmıştır (Treasure thieves kill guard, 1969, s. 4). Aynı şekilde The Montreal Gazetesi'nde "Hazine İçin Cinayet" başlıklı haberinde değeri \$5.000.000'dan fazla olan eserlerin çalındığını ve bir müze bekçisinin öldürüldüğünden bahsetmiştir (Murder for treasures, 1969, s. 2). The Sydney Morning Herald Gazetesi de cinayeti ön plana çıkarmış ve müze bekçisinin ölümünü dramatize ederek hırsızların gece bekçisini defalarca bıçaklayarak öldürdüğü bilgisini aktarmıştır (Ancient treasures stolen, 1969, s. 2). The Sydney Times Gazetesi'nde bir makale yayınlayan Peter Hopkirk, Türkiye ziyaretinde İzmir Arkeoloji Müzesi'ni ziyaret ettiğini, güvenlik tedbirlerinin çok zayıf olduğunu bizzat gördüğünü belirtmiş, İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki ciddi güvenlik açıklarına dikkat çekerek, modern alarm ve diğer güvenlik sistemlerinin kurulmasının önemine makalesinde yer vermiştir (Sarol, 1969, s. 1,7). Globe and Mail Gazetesi'de Türkiye'deki müzelerin güvenlik sistemlerinin eksik olduğunu yazmış, İzmir Arkeoloji Müzesi soygununa kadar Topkapı Sarayı Müzesi'nin sadece 6 polisle korunduğunu, müzede alarm sisteminin olmadığını, müzeyi gereken güvenlik sistemleriyle donatmak isteyen müze müdürüne Milli Eğitim Bakanı'nın "tahsisat yok" yanıtını verdiğini iddialara göre alaylı bir dille ele almıştır. Ayrıca ilgili haberde İzmir Arkeoloji Müzesi soygunundan 4 yıl önce Samsun'daki bir müzede sergilenen tarihi eserlerin çalındığına da değinilmiş ve bu olay üzerinden Türkiye'deki müzelerin güvenlik sorunlarına dikkat çekilmiştir (Aşkın, 1969, s. 3).

Figür 3.1: 25 Temmuz 1969 tarihli Birmingham Mail Gazetesi'nin 4. Sayfasında yer alan İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu haberi (Birmingham Mail Gazetesi Arşivleri)

Türk basınına yansıyan haberleri incelediğimizde konunun ele alınışında bazı farklar dikkat çekmektedir. Örneğin Milliyet Gazetesi arşivlerinde yer alan haberlerde olayın eleştirel yaklaşımı oldukça yüksek olup, okuyucunun duygusal tepkisini harekete geçirmeye yönelik ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Özellikle köşe yazılarında müzelerdeki güvenlik açıklarına, yasal düzenlemelerin yetersizliğine ve yetkili kurumların ilgisizliğine yönelik eleştirel değerlendirmeler dile getirilmiştir. Cumhuriyet Gazetesi'ni incelediğimizde ise olay nispeten daha sakin bir şekilde ele alınmıştır. Müzecilik tarihine iz bırakan İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu sonrası tarihi eserlerin korunmasına yönelik haberlerde de artış gözlemlenmiştir. Eski tarihli müze soygunları, kültür ve tabiat varlıklarının yasadışı ticaretine dair bilgiler, kültürel mirasın korunmasına yönelik yasaların işleyişi gibi konular gündem olmaya devam etmiş ve bu alandaki eksikliklere dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Yurt dışı basınında Avrupa'daki müze soygunlarıyla ilgili yayımlanan haberlerde eleştiriden uzak, durumu iyileştirmeye yönelik içeriklere daha fazla yer verildiği gözlemlenmiştir. Örneğin o dönemde Batı Müzeler Birliği'nin müzelerin güvenliği üzerine yaptığı toplantılarda ele aldıkları konu başlıkları basın aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Ayrıca düzenlenen bir panelde müzelerde alınması gereken güvenlik önlemleri ve en çok kaybolan eserler hakkında da bilgi verilmiştir (Panelists stress museum security, 1969, s. 49). Müze olarak hizmet veren ve Eylül 1969'da soyguna uğrayan Snowhill Manor için güvenliği artırmak amacıyla elektronik cihazların takılacağı ve personel sayısının artırılacağı belirtilmiş, müze sözcüsünün güvenliğin güçlendirildiğine dair yaptığı açıklamalar da basına aktarılmıştır. (Museum tightens its security after raid, 1969, s. 16). Arşivlerde ulaştığımız haberlerden yola çıktığımızda Avrupa'daki gerçekleşen müze soygunlarına olan yaklaşım ile Avrupa dışındaki ülkelerde yaşanan olaylardaki yaklaşım arasındaki farkın dikkat çekici olmasıdır. Yayımlanan bir haberde, Rus müzelerindeki müdürlerin açıklamaları yer almış, Kültür Bakanlığı'nın kendilerine yardımcı olmadıklarını, Rus müzelerindeki eşyaların hükümetin ihmali yüzünden yok olduğu belirtilmiştir. Bu içerik, diğer haberlere göre old-

ukça sert bir biçimde ele alınmış ve haberde devlet yönetiminin kültürel miras denetimine olan ihmalkarlığı ön plana çıkarılmıştır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise yurtdışındaki gazetelerin kendi ülkeleri dışındaki bu tür haberleri açıkça eleştirel bir dille kaleme alırken kendi ülkelerindeki olayları daha sakin ve suçlamasız bir şekilde ele almalarıdır (Valuable items in Russia are perishing, 1969, s. 5).

1969 İzmir Arkeoloji Müzesi soygununa dair Türk basını, ülkemizin sosyokültürel bağlamını ve medyanın o dönem içerisindeki haber anlayışını net bir biçimde ortaya koymuştur. Zaman zaman eleştiri düzeyi artsa da müzelerimizin eksiklikleri, yasaların yetersizliği açıkça ele alınmış, kültür ve tabiat varlıklarının yasadışı ticaretine dikkat çekilmiş hatta yetkililerin bu konuda harekete geçmesi hedeflenmiştir. Avrupa basını ise yaşanan müze soygunlarını daha sakin bir şekilde ele alarak müzelerin güvenlik eksikliklerinden bahsederek, süreci daha sakin bir biçimde yürütmüştür. Bu farklılık medya stratejilerindeki farkı bizlere göstermekle birlikte toplumların olaylara bakış açısını da yansıtmaktadır.

Sonuç

1969 yılı müzelerimizin arkeolojik eserlerin sergilendiği mekanlar dışında toplumun kimliğini yansıtan ve koruyan mekanlar olarak değerlendirilmesi gerektiğini gösteren kritik bir yılı işaret etmiştir. Yurt içi ve yurt dışında meydana gelen müze soygunları müzelerin güvenlikle ilgili yaşadığı sıkıntıların boyutunu bizlere göstermiş; cinayetle sonuçlanan 1969 İzmir Arkeoloji Müzesi soygunu müzecilik tarihine derin izler bırakmıştır. Yaşanan tüm bu olumsuz hadiseler küresel anlamda müzelerin yönetiminden sorumlu olan kişilerin ve devlet kurumlarının kültürel mirasın korunmasına yönelik süreçleri daha ciddi bir şekilde ele alması gerektiğini ortaya koymuştur. Yaşanan bu olay müzelerimizin eksikliklerini bir kez daha ortaya çıkarmış ve acil bir şekilde gereken düzenlemelerin yapılması adına bir ikaz niteliği taşımıştır. Ancak sonraki yıllarda ülkemizde gerçekleşmeye devam eden müze soygunları konuya yeteri kadar önem verilmediğini, kültürel mirasa olan yaklaşımın değişmediğini göstermiş; müzelerimizdeki personel yetersizliği, var olan personelin görev tanımlarındaki belirsizlikler ve görev şema-

larının eksikliği soygunların gerçekleşmesini kolaylaştırıcı bir etken olmuştur.

1960'lı yılların şartlarına bağlı olarak güvenlikle ilgili teknolojik gelişmeler günümüzde keskin bir değişime uğrasa da benzer tehditler varlığını önemli ölçüde hissettirmeye devam etmiştir. 13 Ocak 2025 tarihinde Fransa'daki Cognacq-Jay Müzesi'nde gerçekleşen soygunda 1000.000 € değerindeki eserin çalınması güvenlik sistemleri dışında toplumlarda kültürel mirasın korunmasına yönelik bilincin henüz tam anlamıyla oluşmadığını göstermiştir.

Bu tür olaylar, yalnızca ulusal değil aynı zamanda uluslararası düzeyde kültürel iş birliğinin ve dayanışmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. Kültürel mirasın korunması için müzeler arası bilgi paylaşımı ve teknolojik yeniliklerin kullanımı arttırılmalı ve yasal düzenlemeler güçlendirilmeli, geliştirilmelidir. INTERPOL, UNESCO gibi uluslararası kuruluşların rehberliğinde, kültürel mirasın korunmasına yönelik daha sıkı denetimler yapılmalı ve bilgiler paylaşılmalıdır. Müze yöneticileri, güvenlik uzmanları ve hükümetler eserlerin korunması için ortak bir vizyon oluşturmali ve kültürel mirası tehdit eden tüm unsurlara karşı etkin bir mücadele yürütmelidir.

Müzelerin acil durum ve afetlere karşı hazırlık kapasitelerinin güçlendirilmesi, yalnızca doğal felaketler değil aynı zamanda soygun ve diğer güvenlik tehditlerine karşı da dirençlerini artırmalıdır. Bu doğrultuda müze güvenlik sistemlerinin geliştirilmesi ve esneklik kabiliyetlerinin artırılması büyük önem taşımaktadır (Kuzucuoğlu, 2019, s. 40). Müze güvenliği yalnızca fiziksel önlemlerle sınırlı olmayıp, kurumun genel stratejik yönetiminin bir parçası olmalıdır. Güvenliğin yalnızca belirli bir ekibin sorumluluğunda olmadığı, tüm müze personeli ve yönetiminin bu sürece dahil olması gerektiği vurgulanmalı, koleksiyonların korunması ile kamuya açık ve erişilebilir olması arasında bir denge kurularak aşırı güvenlik önlemleriyle müzeler kapalı alanlara dönüştürülmemelidir (Μπούνια, 2009, s. 140, 141). Bu nedenle, müze güvenliği yalnızca teknik ve altyapısal tedbirleri değil, personel eğitimi, etik kurallar ve kriz yönetim stratejilerini de içeren kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Müzecilikle ilgili bilimsel yayınlar, ülkemizdeki tüm müzelere düzenli olarak gönderilmeli ve müze uzmanlarının erişimi-

mine sunularak müzeler arası seminer toplantıları daha sık düzenlenmelidir (Bilget, 1990, s. 346). Müzelerimizdeki insan kaynakları eksiklikleri ve eğitim yetersizlikleri, güvenlik zafiyetlerine yol açarak eserlerin çalınma riskini artırabilir. Bu nedenle müze yöneticilerinin çalışanlara doğru eğitimler sunması, kariyer fırsatları sağlaması ve ödül sistemlerini güçlendirmesi, eser kaçakçılığına karşı daha etkili bir korunma stratejisi oluşturulmasına katkıda bulunacağı gerçeği unutulmamalıdır. İnsan kaynağını doğru zamanda ve doğru biçimde kullanabilen müzelerin, sadece ziyaretçi memnuniyetini sağlamayacağı, aynı zamanda kültürel mirası koruma görevini de başarıyla yerine getireceği gerçeğiyle de yüzleşilmelidir (Erbay F., 2017, s. 113).

Ayrıca uzun vadeli çözümler için kültürel mirasın korunması adına toplumların bilinçlendirilmesi öncelikler arasında yer almalıdır. Kültürel mirasın korunması ilkeleri doğrultusunda, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarını koruma eğitimi okullarda zorunlu hale getirilmeli; üniversiteler ve kamu kurumları, müze eğitimiyle desteklenen bir iş birliği içinde olmalı ve öğrencilere doğru ve bilinçli bilgiler aktarılmalıdır (Tekkök Karaöz, 2022, s. 58). Farkındalık oluşturulması adına uluslararası iş birliği konusunda daha derin stratejiler geliştirilmeli, medya da bu konuda destekleyici içeriklerle toplumu bilinçlendirme yönünde daha aktif bir rol üstlenmelidir. Müzelerimizde personellerin performanslarının değerlendirilmesi, görev tanımlarının netleştirilmesi ve çalışmalarının düzenli olarak raporlanması hem personelin kurumun misyon ve vizyonuna uygun hareket etmesine hem de müze soygunlarına karşı etkili önlemler alınmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Ancient treasurers stolen. (1969, Temmuz 25). The Sydney Morning Herald, s. 2.
- Art theft: ransom demand reported. (1969, Nisan 9). Coventry Evening Telegraph, s. 1.
- Aşkın, E. (1969, Ağustos 12). Müze soygunu Kanada'da alay konusu oldu. Milliyet Gazetesi, s. 3.
- Biblical paintings, religious jewelry stolen at museum. (1969, Nisan 17). St. Joseph Gazette, s. 8.
- Bilget, N. B. (1990). Eski Eser Kaçakçılığına Karşı Müzeler. Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 341-347.
- Biselman, K. (1969, Temmuz 26). Olmaz böyle kepezelik!.. Milliyet Gazetesi, s. 2.

- Büyük Soygun. (1969, Temmuz 25). Milliyet Gazetesi, s. 1,11.
- Château cambriolé dans le canton de Lucerne . (1969, Temmuz 16). Le confédéré, s. 6.
- Coins are stolen. (1969, Eylül 12). Reading Eagle, s. 23.
- Çetinkaya, H. (1969, Temmuz 26). Tarihi Eserler Özel Posta Kanalıyla Yurt Dışına Kolayca Çıkıyor. Cumhuriyet Gazetesi, s. 5.
- Douglas, A. (1963). Personel, Müzelerin Teşkilatlanması: Pratik Öğütler. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Duru, O. (1969, Temmuz 28). Tarihi Eser Soygunu Yıllardır Devam Ediyor. Cumhuriyet Gazetesi, s. 1,7.
- Erbay, F. (2017). Türkiye’de Müzecilik Eğitiminin Üniversitelerde Kurumlaşması. Milli Eğitim Dergisi, 105-122.
- Erbay, M. (2005). Müzecilik Alanında Etik Sorunlar. VII. Müzecilik Konferansı. Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı.
- Gems, painting stolen in £350,000 raids. (1969, Mart 26). Hartlepool Northern Daily Mail, s. 1.
- Güler, S. (1969, Ağustos 13). Müze soyguncuları uluslararası bir şebekenin adamları. Cumhuriyet Gazetesi, s. 1,7.
- Güresin, E. (1969, Temmuz 27). Gözümüzü Açmalı. Cumhuriyet Gazetesi, s. 1.
- HSI. (2023, Nisan 14). World War II Cultural Property Cases. Mart 26, 2025 tarihinde U.S. Immigration and Customs Enforcement: <https://www.ice.gov/factsheets/cultural-artifacts-ww2> adresinden alındı
- Indian artifacts stolen by thieves. (1969, Ekim 14). The Bulletin, s. 6.
- İzmir Arkeoloji Müzesi. (1969, Temmuz 25). Cumhuriyet Gazetesi, s. 4.
- İzmir Arkeoloji Müzesi Soyuldu. (1969, Temmuz 25). Cumhuriyet Gazetesi, s. 1,7.
- İzmirdeki müze soygunu failerinden Yugoslav sekiz yıla hüküm giydi. (1971, Ekim 28). Cumhuriyet Gazetesi, s. 7.
- Kuzucuoğlu, A. H. (2019). Müzelerde Koruma Politikaları. Unimuseum, 40-44.
- Malajoli, B. (1963). Müze Mimarisi, Müzelerin Teşkilatlanması: Pratik Öğütler. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Murder for treasures. (1969, Temmuz 25). The Montreal Gazette, s. 2.
- Museum Robbed Of \$500 In Souvenirs. (1969, Nisan 8). Gettysburg Times, s. 1.
- Museum theft. (1969, Ağustos 30). The Scotsman, s. 5.
- Museum theft: gold cup stolen. (1969, Şubat 18). Inverness Courier, s. 3.
- Museum tightens its security after raid. (1969, Eylül 29). Birmingham Daily Post, s. 16.
- Museum to tighten security. (1969, Mart 18). Birmingham Daily Post, s. 31.
- Müze Soyguncusu Alman İstanbul’da Yakalandı. (1969, Ağustos 2). Cumhuriyet Gazetesi, s. 1,3.
- Müze Soyguncusu Sava Belgrat’ta Yakalandı. (1969, Ağustos 15). Cumhuriyet Gazetesi, s. 7.
- Müzecilik Klavuzu. (2001, Mart 21). Mart 15, 2025 tarihinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-267740/muzecilik-klavuzu.html> adresinden alındı
- Müzedede Alarm Tertibatı Yokmuş. (1969, Temmuz 26). Milliyet Gazetesi, s. 11.
- Müzelerde tedbirler arttırıldı. (1969, Temmuz 27). Cumhuriyet Gazetesi, s. 1,7.
- Müzeyi fuar süresince sivil polis koruyacak. (1969, Ağustos 18). Cumhuriyet Gazetesi, s. 1,7.
- Panelists stress museum security. (1969, Eylül 18). Spokane Daily Chronicle, s. 49.
- Relics stolen. (1969, Şubat 12). Birmingham Daily Post, s. 2.
- Rembrandt in £100,000 art museum theft. (1969, Şubat 17). Coventry Evening Telegraph, s. 29.
- Sarol, D. B. (1969, Temmuz 27). İngiliz basını müze soygununa geniş yer verdi. Milliyet Gazetesi, s. 1,7.
- Savcı, müze soygunu için konuştu: İş Allaha kaldı!... (1969, Temmuz 30). Milliyet Gazetesi, s. 4.
- Soyguncunun ortakları henüz bulunamadı. (1969, Ağustos 03). Cumhuriyet Gazetesi, s. 7.
- Soygunun Sonu. (1969, Ağustos 03). Milliyet Gazetesi, s. 1,7.
- Stolen from museum. (1969, Ocak 17). Daily News, s. 1.
- Tarihi Eser Kaçakçılığı Meclis’te Görüldü. (1968, Ocak 18). Milliyet Gazetesi, s. 3.
- Tarihi Eserler Müzedede Bir Bekçi ve Bir Kilitle Korunuyordu. (1969, Temmuz 26). Cumhuriyet Gazetesi, s. 1.
- Tekkök Karaöz, B. (2022). Kültürel Mirası Koruma Konusunda Müzelere Düşen Görevler. Unimuseum, 56-62.
- Tör, V. N. (1971, Kasım 04). Niçin Sanat Politikası Gerekliyor? Milliyet Gazetesi, s. 2.
- Treasure thieves kill guard. (1969, Temmuz 25). Birmingham Mail, s. 4.
- Treasures are stolen. (1969, Temmuz 25). Belfast News-Letter, s. 5.
- Valuable items in Russia are perishing. (1969, Şubat 24). Lincolnshire Echo, s. 5.
- Μπούνια, Α. (2009). Στα παρασκήνια του μουσείου. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πατάκη.
- Πανταζή, Ε. (2023). Ανάλυση και Διαχείριση Κινδύνων στα Μουσεία: Το Μουσείο Πόλης Καρδίτσας. Δημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διατριβή, Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών & Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.